

potser no es pot esgrimir gens com a argument en sentit contrari, mentre no surti més documentació en català a l'Edat Mitjana, car la *-l-* de *malalt* i *galta* avui en dia és ben general. Ni si entre les localitats occitanes on tenim *abaut* n'hi hagués alguna on la *-l-* es manté, en un fet fonètic de geografia tan complexa, potser no es podria descartar que es degui a propagació local d'una forma general llenguadociana. No sé, però, si un dia un dialectòleg molt coneixedor del detall d'aquests fets no ens podria aportar una clarícia d'aquesta naturalesa que, almenys, ajudi a decidir.

Abanar, V. (DCEC *bano*, *vano*, ABANAR) *Abaluda*, variant de *baluda*, V. *voluda* (VOLTA) *Abalum*, V. *embalum* (VOLUM) *Abalustrar*, V. *balustre* *Abancalar*, V. *bancal* (BANC) *Abanderar*, *abanderat*, V. *bandera*

ABANDONAR, del fr. *abandonner* id., deriv. de *laisser à bandon* 'deixar en poder (d'algú)', *bandon* 'poder, autoritat'; i aquest, derivat del francic BANN 'comandament, jurisdicció' (cf. al. *bann*, angl. *ban*, *banns*, *banish*). □ 1.ª doc.: S. XIII, Lull, *Costums de Tortosa*.

Del francès va passar també a les altres llengües romàniques (oc., it., cast., port.). En castellà antic s'usa una forma alterada d'aquesta, per dissimilació, *abaldonar* (que és encara la usada vulgarment a l'Alt Aragó, oïda a la Vall de Tena, 1965), que donà naixença també al substantiu *baldón*: tots dos tingueren també algun ús, no tant, en català antic. Són moltes les accs. secundàries i figurades, i amb ramificacions ulteriors, de vegades negligides pels diccs.; p. ex. de la d'*AlcM* II, 3, 'descuidar si mateix o els propis interessos' (ja en el *Tirant*) prové l'acc. mercantil '+abandonar els preus (fer o deixar que baixi el valor dels articles en venda) —quasi el *dumping* anglo-saxó—, sobre la qual veg. nota en la meva ed. del *Buen Amor* 1337a.

DERIV.: *Abandó* (Lull, *NCl*, III, 82.186). *Abandonació* *DAg*. *Abandonat*; *abandonadament* (c. 1330, Muntaner). *Abandonador* (S. XIII, *Cost. Tort.*). *Abandonament* (1803, Belv.).

Abanduat, V. *bandua* (BAN) *Abanegar*, V. *ban* (BANYA) *Abanet*, *abano*, V. *bano* (ABANAR)

ABANS, del ll. familiar AB ANTE, compost de AB 'des de' més ANTE 'abans' i 'davant'. □ 1.ª doc.: orígens de la llengua.

Abans apareix ja en tots els autors del S. XIII, com Lull, Jaume I (*Cròn.*, c. 379, etc.), o les *VidesR* (cf. encara doc. rossellonès de 1323, *RLR* XXXII, 423). En aquell, tant es troba *abans* (*Gentil* 126, *Cont.* 123 i passim), amb ús adverbial, com *d'abans*: «ells cridaren pus fortment que *d'abans* no fahien» *Blanq.* *NCl* II, 98.25, combinació que després ha continuat força usada.¹ L'equivalent precís de la forma catalana només es troba en llengua d'oc, on avui és

encara la forma predominant (almenys en els dialectes llgd. i gascó) i és general en la llengua antiga.²

En el llatí de l'Antiguitat ja tendí a introduir-se la combinació AB-ANTE en lloc d'ANTE, en l'ús del llenguatge familiar o colloquial: la trobem per primera vegada en el S. II en la trad. ítala de la Bíblia, força sovint en funció de preposició d'acusatiu de lloc, 'davant de', i ja també, més rarament, com a adverbi, 'davant', crec que també 'abans (anteriorment)', veg. Wölflin, *ALLG* I, 437-9. Combinació que no restà en el romànic hispano-lusità (*antes*), però es generalitzà en les altres llengües romàniques (fr. *avant*, it. *avanti*, roms. *ainte*).

En català i llengua d'oc es produí un desdoblament entre *abans* adverbi de temps i *avant* adverbi de lloc; la *-s* d'aquell és l'anomenada *-s* adverbial, que s'afegeix a tants mots anàlegs (*mentres*, *aixís*, *àls*, *sobres*, *corrents*, *de nits*, *vijares*, *llavors*... partint de *sots*, *vers*, *sus*, *fores*, *aprés*, etc.), i ací combinant-se amb la *-t'* es pronuncià *abanz* amb africada (que aviat deixà d'escriure's en forma conseqüent). Però l'altre aspecte del desdoblament, *-b-* en l'adverbi de temps i *-v-* en el de lloc, és molt més sorprenent (com feren notar molts, el *REW*, núm. 4, i *FEW* I, 2, el declara, sense palliatius, inexplicat). Tan anòmal és el fet, que arribem a dubtar de la justesa de l'anàlisi AB-ANTE (correcta i sense dificultat per a *avant*) o a cercar-li explicacions, que potser s'han de tenir en compte, però que no satisfan.³ Podem, doncs, arribar a sospitar si en el cas d'*abans* l'origen AB-ANTE podria ser un miratge etimològic, i si no es tractaria en realitat d'APUD ANTE, p. ex. en un sentit inicial, com 'cap a abans, més o menys abans'; teoria en favor de la qual es podria argumentar.⁴ Cal més aviat posar en relleu dos arguments forçosament bàsics: primer, *abans* amb *-b-* és exclusiu de les dues llengües romàniques (oc., cat.) que tenen la preposició *ab* 'amb'; segon, la diferenciació que va establir-se entre *abans* de temps i *avant* de lloc, exclusiva de les nostres dues llengües, es produeix junt amb la coexistència *ans* al costat d'*abans* en l'ús temporal, mentre que en cat.-oc. no hi ha tal duplicació en el mot d'ús locatiu. La *-b-* anòmala ha d'estar, doncs, relacionada amb tal duplicació i amb la convivència d'*abans* amb una preposició *ab*. El poble, usuari de la llengua, sentia raons més fortes encara que l'etimologia, les quals el conduïen de vegades a retocar instintivament detalls fonètics per adaptar-los a un sistema que percebia.

Abans i *ans* eren mots sinònims, coexistien com a quasi equivalents, i per tant la gent sentia *abans* com una espècie de compost d'*ans*, mentre que *avant*, de lloc, no tenia «variant» més curta, i per tant pogué fer evolucionar normalment la *-b-* en *-v-*; però *abans* fou sentit com a *ans* precedit d'una espècie de prefix o primer membre, que fàcilment s'identificava amb la preposició vivíssima *ab* (= ll. *cum*), i essent *b* i *v* dos sons acostadíssims (quasi les dues cares d'un mateix arxifonema), hom resistí aquí al pas de *-b-* a *-v-* sota l'imperi d'*ab* (per més que l'etimón veritable fos AB- i no pas APUD-). Una contraprova d'això està en la